

Upprustning av byggnader i Råsjö by

Borgsjö socken, Ånge kommun

M
LÄNSMUSEET
VÄSTERNORRLAND

Länsmuseet Västernorrland
Kulturmiljöavdelningens rapport nr. 2004:05
Anette Lund

INLEDNING

Under hösten 2003 genomfördes upprustningsåtgärder vid Råsjö by, Borgsjö sn, Ånge kommun. De genomförda åtgärderna är etapp 1 i ett projekt som beräknas fortlöpa under de två kommande åren.

En utvecklingsplan för Råsjö by, upprättades 1999 av Läns museet Västernorrland tillsammans med Råsjö intresseförening. Syfte med planen var att tydliggöra och framhäva Råsjö bys kulturhistoriska värden.

Länsstyrelsen har i beslut 434-17109-02 lämnat bidrag till restaureringsåtgärder till Råsjö by. Bidraget lämnas i enlighet med den framtagna utvecklingsplanen från 1999.

Länsstyrelsens beslut grundar sig på att Råsjö by, som grundades på 1700-talet, än idag uppvisar ett intakt bebyggelsemönster. I länets strategiska kulturmiljöprogram har fyra prioriterade områden pekats ut som representanter för länets kulturmiljöprofil. I enlighet med ett av dessa områden – Den mångkulturella mötesplatsen – är Råsjö by en viktig representant för de invandrande Svedjefinnarnas kvarvarande bosättningar inom länet.

Läns museet Västernorrland, Anette Lund har deltagit som antikvarisk kontrollant. Övriga deltagare: Jonssons Timring, Herbert Jonsson och Ånge kommun, Orvar Ottessen.
Dnr: 03-545

BESKRIVNING OCH HISTORIK

Byn ligger ca 8 km sydöst om Östavall högt över Ljungans dalgång som slingrar sig genom landskapet. Råsjö präglas av ett öppet hävdadt landskap där bebyggelsen är placerad längs med vägen som sträcker sig genom byn. Stenmurar inhägnar betesmarker och avskiljer ägora från byvägen.

Råsjö grundlades 1621, den första nybyggaren var enligt sägd Jon Jönsson som då levde på "Gammelhården", nu fornlämning, sydöst om byn Råsjö. På 1700-talet flyttade man den första bosättningen nordöst om sjön och byn Råsjö anlades.

Byns bebyggelsemönster är idag relativt intakt om man gör en jämförelse med en karta över byn och dess inägor från 1842-43. De gamla gårdarna ligger kvar på samma ställe, en viss andel nytillkommen bebyggelse under 1900-talet har uppkommit.

GENOMFÖRDA ÅTGÄDER

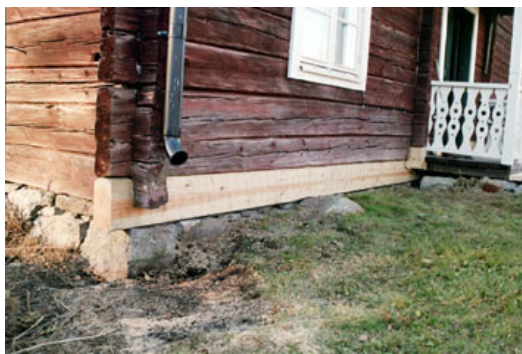
Råsjö 1:16

På den östra långsidan har den skadade syllstocken bytts mot en ny syllstock av bilat timmer, syllpapp är lagt mellan syll och grund. På den norra gaveln byttes endast en bit av syllstocken. Den övriga delen hade endast ett tunt lager av röta längst ned mot grunden i övrigt var virket

friskt. Dessa skador har skurits bort och i det hålrummet som blev mellan stock och grund har infogats stenar.

Förstukvisten togs bort för att kunna genomföra syllbytet, den är nu återmonterad. Vid borttagandet hitta Herbert en betongbro under farstun, när han avlägsnade betongplattan var marken alldeles fuktig under. Det är i huvudtaget mycket fukt i marken och det dras upp i mullbänken. Enlig Herbert är det som orsakat skadorna syllarna, den fuktiga mullbänken har dragit in under syllen. Dränering av marken måste utföras på entrésidan.

I det högra (oinredda) rummet lyftes golvet upp för att kontrollera golvåsarna. Golvåsarna var friliggande dvs inte infällda i syllstocken. Golvåsarna uppvisade inga skador. Rötskadade golvplankor i hallen har bytt ut mot nya i samma dimension.

Ny syllstock på den östra sidan

Ny syllstock på östra och norra fasaden

Borttagen rötskadad syllstock

Ny syllstock och golv i farstu

Råsjö 1:28

Norrgavelns stockar var mycket skadade, vittrade. Efter diskussion beslöts att sätta en offerpanel på norra gaveln, detta för att stoppa upp ytterligare vittring av timmerstockarna och därmed kunna behålla de befintliga stockarna. Reglar spikades upp sedan sattes panelbrädor i olika bredder på den norra gaveln. Knutlådor har satts upp runt om på byggnaden för att stoppa upp ytterligare åverkan på de befintliga knutarna. Profilen av timmerstockarna är utskurna i knutbrädorna. Där droppnäsor fanns har knutlådorna avslutats under dessa.

Kalvningen på den södra gaveln har enligt ägaren inte förvärrats under de senaste tio åren. Efter diskussion beslöts att avvakta åtgärder, ev har kalvningen avstannat, ägaren ombads hålla uppsikt över kalvningen så att inget allvarligt sker.

Bygganden har idag ett plåttak. Ägaren skulle gärna se att det lades spåntak på byggnaden istället. Antikvarien ansåg att om vi nu arbetat med att stoppa upp åverkan på byggnaden med offerpanel och knutlådor så är ju faktiskt plåttaket ett annat sätt att bevara byggnaden. Det är inte någon prioriterad åtgärd när det finns andra byggnader i byn som är i mycket dåligt skick och borde komma i första hand för att inte förstöras totalt inom några år.

Norra gaveln före åtgärd.

Norra gaveln efter åtgärd

Södra gavel och sydöstra knuten

Nyttillverkad knutlåda vid sydöstra knuten

Södra fasaden med nya knutlådor

Västra fasaden med nya knutlådor

